Autor Guste Santini
Ponedjeljak, 17 Rujan 2007 11:50

ILUZIJA I STVARNOST HRVATSKOG GOSPODARSTVA: 1.1. Odakle dolazimo?

Hrvatska je kao sljednica bivše Jugoslavije svoju samostalnost u gospodarstvu nastavila na programu Ante Markovića, zadnjeg premijera bivše Jugoslavije.

Samoupravni model privređivanja razlikovao se je od tržišnog modela privređivanja, s jedne strane, i još više od planskog sustava, s druge strane.

Ante Markoviće ga je «presložio» kako bi se samoupravni «približio» tržišnom modelu privređivanja koji je Ante Marković promovirao kao društvo s ljudskim likom.

Radnik udruženog rada u bivšoj je Jugoslaviji, temeljem društvenog vlasništva sredstava za proizvodnju te udruživanjem svoga rada s drugim radnicima u osnovnu organizaciju udruženog rada na samoupravnim odnosima, ostvarivao dohodak koji je raspodjeljivao na osobne dohotke i proširenje materijalne osnove svoje osnovne organizacije udruženog rada. Kako bi ovladao cjelokupnom društvenom reprodukcijom.....

Od gospodarske reforme iz 1965. godine željelo se, vidjevši da gospodarski model koji je do tada važio ne daje željene rezultate, potaknuti brži razvoj gospodarstva koji će se temeljiti na većoj učinkovitosti gospodarstva, te će time udruženi rad ovladati cjelokupnim procesom proširene reprodukcije. Iduće reforme još su više naglašavale udruženi rad kao temeljni čimbenik cjelokupnog procesa društvene reprodukcije....

Išlo se i dalje pa su poslovne banke identificirane kao servis udruženog rada putem kojih će udruženi rad temeljem udruživanja rada i sredstva vladati procesom reprodukcije i biti.....

Kako je samoupravno sporazumijevanje i društveno dogovaranje bio temeljni mehanizam rješavanja različitih (često suprotstavljenih) interesa, u praksi je model dodatno usložnjavao probleme umjesto da ih rješava. Umjesto stvaranja jedinstvenog tržišta.....

Fiskalni sustav imao je svoju inačicu u sustavu društvenog financiranja koji je dijelio opću i zajedničku potrošnju tako da se opća temeljila na porezima, a zajednička na doprinosima.....

U sustavu je, prema tome, dominirala forma koja je imala tek natruhe sadržaja. Dugoročni program ekonomske stabilizacije jasno je identificirao probleme (Vojnić, 1986). Ante Marković pozitivnom je kamatnom stopom na kredite odredio cijenu kapitala, a to je, ipso facto, odredilo i marginalnu cijenu rada.

Neodrživost društvenog vlasništva također je riješena. Naime, po tadašnjem zakonu ostao je društveni kapital, ali je svako iduće izdvajanje u «proširenje materijalne osnove udruženog rada», kako se to tada zvalo, moralo imati ime i prezime. Taj je pristup, bar u vrijeme kada je

Zakon donesen, imao cilj da se sačuva društveno vlasništvo. Kako je društveno vlasništvo bilo osnovica mirovinskim fondovima, to je taj i takav model „privatizacije" osiguravao isplate mirovina jer je udruženi rad izdvajanjem u materijalnu osnovu rada zapravo „punio" „mirovinske fondove" (čitaj: društveno vlasništvo nad sredstvima za proizvodnju). Izneseno se po sadržaju može usporediti s današnjim drugim stupnjem mirovinskog osiguranja.

Hrvatska je nakon uspostave samostalnosti pokrenula proces pretvorbe i privatizacije društvenog kapitala koji je trebao «ničije vlasništvo» učiniti transparentnim. Kao i u drugim zemljama tzv. realnog socijalizma krenulo se u rasprodaju. Usput rečeno, Slovenija nije pratila obrazac MMF-a i sukladno svojim ciljevima i dugoročnim planovima vrlo je oprezno pristupila privatizaciji znajući da je to operacija kakva u povijesti nema uzora.

Ratna razaranja, dodatno su devastirala gospodarsku strukturu kao i slom tzv. socijalističkog sustava padom berlinskog zida krajem 1989. godine. Sve je to kumulativno dovelo do smanjenja gospodarske aktivnosti, što je u konačnici rezultiralo vrlo visokom inflacijom koja je dosegla razinu (u rujnu 1993. godine) veću od 30% mjesečno.

Dana 4. listopada 1993. godine Vlada donosi Stabilizacijski program koji.....
U Hrvatskoj se od Stabilizacijskog programa – koji nazivam Antiinflacijski – raspravlja o politici tečaja.

Hrvatski su se ekonomisti prilično podijelili oko tečaja najprije hrvatskog dinara, a potom kune.

Fiksiranje tečaja, odnosno vezivanje kune uz njemačku marku (danas euro), dolazilo je od strane jednog dijela ekonomista koji su presudnu ulogu davali tržištu. Tako je ponovo oživio Jean Baptiste Say. Ponuda i potražnja regulirat će tržište i tako će se, sukladno principima opće teorije ravnoteže, ostvariti najbolji učinci. U skladu s tom tezom iznosila se argumentacija da je Hrvatska tranzicijska zemlja (u kojoj u prethodnom sustavu nije bilo kriterijalne funkcije alokacije akumulacije), pa će tržište vršiti najučinkovitiju alokaciju akumulacije. Ograničenja koja stvara država pogubna su za proces tranzicije, implicitno i eksplicitno isticali su zagovornici tržišne utakmice, odnosno rekonstrukcije/restrukturiranja/transformacije (čitaj: optimalizacije) gospodarske strukture. Njihovi se stavovi u bitnim elementima podudaraju s washingtonskim sporazumom.

Na drugoj su strani stajali zagovornici najmanje ravnotežnog tečaja (Sabolović, 1998), a ne tečaja parcijalne ravnoteže.....

Treća skupina polazi od koncepcije i strategije razvoja, što znači da država ima odlučujuću ulogu u restauraciji kapitalizma.....